

HIMANTOPUS

HIRLEVÉL

Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület
37. sz. Újszegedi Helyi Csoport

Szeged

1992/2

HIREK

- az MME Küldöttközgyűlése 1992.márc. 14-én 10.30 kezdettel lesz a Fővárosi Állatkert Konferenciatermében
- 1992. az országos gólyafelmérés éve! Mindenki segítségére számítunk a fészkek összeszámlálásánál, ami felmérőlapok segítségével történik
- a Központtól igényelhető a "Gólyavédelem a villamoshálózatokon" c. füzet féláron, gólyás plakát és ismertető ingyen
- a Központ által forgalmazandó, közeljövőben megjelenő kiadványok: "Európai jelentőségű madárélőhelyek Magyarországon" ; "Madarak földön,égen" színes könyv, tagoknak kb. 120 ft-os áron; Schmidt Egon "Egy kanál természetvédelem" című könyve is hamarosan megjelenik
- a vörös vércse évének alkalmából megfigyelés-sorozat indul
- a városok vörös vércse állományának felmérésére, felmérőlapok segítségével /kérhető a Hcs-ok vezetőségétől/
- 1993 a barátka védelmének éve lesz. Az előkészületeket Dr Legány András végzi
- elhunyt Radeczky Jenő bácsi. Az ismert, egyik legidősebb vidéken élő ornitológusunk főleg a Velencei-tó élővilágát kutatta
- Egyesületünk Központja egy önálló MME Madártani Kutatóintézet létesítését tervezi - függetlenül a Madártani Intézet lététől
- a Központban a következő "Legkedvesebb madaraink" füzetek kaphatók még: A vörösbegy, A fekete rigó, A barátposzáta, A fogoly, A kertzi rozsdafarku, A bubos banka, A gólya, A szalakóta ; "Magyarország ragadozó madarai" VIDEO kazetta, ára 1350.- Ft.
- Helyi Csoportunk MME trikókat árul, három méretben /S,M,L/ és három színben /fehér, világos zöld, sötétebb zöld/. Minden összejavételünkön megvásárolható 300 ft-os áron. Ugyancsak "gyártunk" pamutszövetből készült szatyrokat hasonló felirattal.
- Széll Antal kétféle képeslapot ajánl, mely saját fotóiból készült, tuzok és gulipán, 15 Ft/db. Megrendelhető az ő címén 5510 Dévaványa, Tuzoktelep.
- a "Madártárlat" c. madaras fotóalbumot a jelek szerint egy másik kiadó, a Helikon vállalja el kiadásra. A tervek szerint karácsony előtt jelenne meg

Költés biológiai megfigyelések gólyatöcs (Himantopus himantopus) telepeken

1. Korábbi költési biotopjának beszűkülésével, illetve megszűnésével a gólyatöcsnek az utóbbi években új - az előzőekhez hasonló - mesterségesen kialakított költőhelyei keletkeztek a híg sertés-trágya szikkasztó-tavakon Szentes környékén két nagyüzemi sertés-telep mellett a beszáradt sertésürüléken.
2. Mindkét területen már a létesítést követő évben (1982. illetve 1983-ban) megjelentek a gólyatöcsök költésre.
3. Az elmúlt három évben rendszeresen, viszonylag nagyszámú (13, 17, 18, illetve 3, 5, 18) gólyatöcspár költését észleltem. A rendszerességet a növényzeti és vízviszonyok viszonylagos változatlansága a táplálékbázis és a területek zavartalansága biztosítja. A két telep költőpárainak száma a magyar állomány nagyság tekintélyes (nagyobb ?) részét képviseli. Valószínűleg a jelenlegi legnagyobb magyar gólyatöcs fészektelepek. A két területen 1990-ben a tojó-szülő és fiatal madarak száma - a hímek nélkül - 97 volt. Nincs magyar ázatom a költőpárok számának viszonylagos állandóságára.
4. A megfigyeléseket a zavartalanság biztosítására a beláthatatlan fészektelep közvetlen megtekintése nélkül végeztem a riasztó szülőmadarak és később a repülő fiatalok "óvodái" gyülekezése alapján.
5. Az első madarak érkezési időpontja április első hetének vége, legkorábban 1990. 04. 04. Mindig a hím madarak érkeztek először.
6. A költés és fiókanevelés ezen területeken a magas növényzet, gús vegetáció miatt nagyon rejtetten történik. Így pontos megfigyelés, számlálás május-júniusban nem végezhető.

A Helyi Csoport odutelepeinek kezeléséről

7. A zárt, magas növényzettel borított és/vagy körülvevett költő területeiről a már repülő fiatalok július elején (legkorábban 1990. 07. 01.) kezdenek előjönni. Június közepétől a költőterületen már csak tojókat és fiatalokat lehet találni. A hímek valószínűleg a kelés időpontjában hagyják el a területet. Július végére már minden fiatal - repülés korában - előjön a dús növényzetből és lehetőség van számbavételükre. Ilyenkor a növényzetmentes, kiszáradt tőfenéken vagy zátonyokon családonként lazán összetartva, inkább azonban az összes, nagyjából egyidős fiatal "óvodát" képezve pihen.
 8. A felnevelt repülő fiatalok családonkénti átlaga 1990-ben az egyik területen 3 (18 család) a másikon 3.6 (5 család) volt. Utóbbi helyen a növényzetmentes kiszáradt tőfenéken sok fészek alj elpusztult. Okát nem sikerült felderíteni.
 9. A költőterületek elhagyásának ideje augusztus hónap volt.
 10. A költőhelyeken legkésőbb egy késői (pót ?) költésből származó fiatalot láttam 1989. 09. 22-én. Anyamaddárral és két repülő fiatalal 1987. 09. 05-én találkoztam utoljára.
 11. Az élőhely jellegzetes fészkelő madár fajai még a Kanalas réce (*Spatula clypeata*), vizityúk (*Gallinula chloropus*), gulipán (*Recurvirostra avosetta*), dankasirály (*Larus ridibundus*), kúszvágó csér (*Sterna hirundo*), énekes nádipaszáta (*Acrocephalus palustris*), ritkán a kis lilje (*Charadrius dubius*) és a kékbegy (*Luscinia svecica*).
 12. Frdekes és ellentmondásos kérdést vet fel a híg sertésrágya szikkasztó-tavaknak, mint élőhelynek a védelme. Korábban ilyenféle megoldás szinte elképzelhetetlen volt. Ma pedig úgy tűnik sürgető szükségként jelentkezik ez pusztuló állományú sziki madarunk megmentése érdekében.
- Végül kérem a madármegfigyelőket, hogy hasonló élettérben keresse és jelezze a gólyatöcs előfordulását.

Dr Bod Péter 6600 Szentés, Bruszniai A.

sétány lo/A

A mintegy 10 különböző csoportra osztható odutelepeinket eddig igen nehéz volt szervezetten kezelni, ellenőrizni. Márpedig, ha az ellenőrzések kimaradnak, az odutelepeink fokozatosan tönkremennek, és nem kapunk használható adatsort a fészkelő fajokról, az odutelepek kihasználtságáról stb. Ezért határoztuk el, hogy ezt a kérdést végre rendbetesszük. Minden odutelepnek van gazdája /esetleg 2-3 személy/, akik egy mappát kaptak az ellenőrzések rendjének pontos leírásával. Az évi négy ellenőrzés gyakorlatilag négyszeri fél napos kirándulást /ha úgy tetszik madárvédelmi munkát/ jelent, amit mindenki, aki vállalta ezt a munkát kibír. Persze egy dolgon bukhat meg a dolog - mint már annyiszor a hobbiszervezeteknél - a nemtörődömségen, a szavukat be nem tartáson, a "vállalom, de nem csinálom" felfogáson. De ezeket a tulajdonságokat mindenki csak magából tudja kiirtani, mi ebbe már sajnos nem tudunk beavatkozni. Egyet tehetünk, ha látjuk, hogy valaki nem végzi el a vállalt feladatot, elveszünk tőle a megbízást és másnak adjuk. Igenám, de közben eltelik egy ideje, és így fontos adatok vesznek el! Így tehát kérünk mindenkit, hogy becsülettel végezze el a vállalt feladatot, mert csak így tudunk precíz munkát végezni! Arra kell gondolnunk, hogy a hosszú évek alatt sok munkával megcsinált odukat nem szabad sorsukra hagyni, hanem törődniük kell velük madaraink érdekében!

Ki mit vállalt?

Ujszegedi Liget / 36 db D odu, 100 db kisodu/

Rudner - Kósa - Balogh

Széchenyi tér / 27 kisodu/, Dugonics tér /13 kisodu/, Stefánia /35 kisodu/, Kálvária tér /25 kisodu/, Rókus /13/

Lovászi Péter + Orosz Klári

Marospart / 73 db odu/ Asbóth Norbert + 1 középiskolás

Baktó / 82 db odu/ Barkóczi + Domján

Zsombói erdő VT / 120 db odu/ Molnár-Krnács-Rudner

Szóregi tölgyfásor / 25 db odu/ Molnár-Krnács-Rudner

Vadspark / 74 db Odu / Horváth Szatmár - Csehó Gábor

Bugac / 52 db odu / Rudner - Margóczy K.

Homokerdő / 76 db odu / id. Galiba - ifj. Galiba

Szalakóta oduk / 64 db "D" odu / Baks, Szatymaz, Zsombó körz.

Molnár-Krnács-Rudner-Veprik

Ne feledjék! Itt a koratavaszi ellenőrzés ideje!!!

AZ ANTALL-KORMÁNY 1,5 ÉVES TEVÉKENYSÉGE A TERMÉSZETVÉDELMEI TERÜLETÉN

Az Antall-kormány egy leromlott, de Európában elég előkelő helyet elfoglaló természetvédelmi területállományt vett át elődjétől. A kormányprogramnak tekinthető Nemzeti Megújodás Programja című irás a következő mondattal vezeti be a természetvédelem jelenlegi helyzetével és a szükséges teendőkkel foglalkozó részt: "A természetvédelem alapvető érdekünk." Sajnos ez az alapelv csak az előbb említett irásban szerepel, a kormány természetvédelmi tevékenysége egészen más elveket tükröz.

A természetvédelem helyzete a kormányban

A kormányzati munkába teljesen tudathasadásos módon épül be a természetvédelem. Míg egyfelől a természetvédelmi értékek, védett növény- és állatfajok védelmének felelőssége a KTM-et / Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium / terheli, addig az ezzel kapcsolatos effektív jogokkal más tárcák rendelkeznek. Például, a KTM-nek általános erdővagyon védelmi kötelezettségei vannak, ezzel szemben az erdővel kapcsolatos jogi szabályozási lehetőségek és feladatok / erdőrendezés, erdőtervezés, erdőfelügyelet, stb. / a Földművelésügyi Minisztérium / FM / birtokában vannak. A tartott, tulszaporodott nagyvadállománnyal szemben is tehetetlen a természetvédelmi hatóság, hiszen a vadászat felügyelete is az FM feladata. Néha a zürzavar és a tárcák közötti párbeszéd hiánya is problémákat okoz. Gondoljunk a mongol farkasok esetére, melyek az országba történő behozatalához két szaktárca is kiadott engedélyt annak ellenére, hogy ezen állatok nemzetközi kereskedelmét a Washingtoni Egyezmény tiltja és az egyezmény betartásának feladata a KTM-et terheli.

A természetvédelem irányítása

A KTM "a természetvédelem sulyának megteremtésére" létrehozta az Országos Természetvédelmi Hivatalt /OTVH/, leválasztva a külön épületbe költöző, de a minisztériumon belül továbbra is fősztályként funkcionáló természetvédelmi hatóságot a minisztérium testéről. Ez önmagában jó intézkedés lenne, de az appa-

rátus létszáma a leválasztással csökkent annak ellenére, hogy a feladatok és a hatáskörök nőttek. Nemcsak a munkaerő és az infrastruktúra hiányzik, hanem a megfelelő pénzügyi feltételek is. Az 1991-es évben természetvédelmi célra az Országgyűlés 400 millió forintot különített el /ezt az összeget a bósi vízlépcső térségében az állagmegóvás három hét alatt felemészti, s ez az összeg kevesebb mint az Operaház éves költségvetése /. Ebből a négyszáz millióból kellene fizetni az OTVH összes alkalmazottját a helyettes államtitkártól a takarítónőig / az OTVH teljes létszáma 300 fő mindössze /, finanszírozni a természetvédelmi célu beruházásokat, biztosítani a természetvédelmi területek állagmegóvását, kezelését /600.000 ha /. A pénzek hiánya ilyen mértékű hiánya a viszonylagos szinttartás helyett csak további leromlást eredményez.

Koncepcionális és törvényalkotási kérdések

A KTM-nek nincs egy átfogó természetvédelmi koncepciója, vagy ha van ilyen, nem tud a kormányban felszínre kerülni. Igaz, hogy az OTVH-nak vannak erre vonatkozó elképzelései, de azok nem kerültek eddig meghallgatásra. A koncepcióhiány miatt a megszülető törvényekből kimaradnak a természetvédelem érdekeit szolgáló részek. A környezetvédelmi és természetvédelmi törvény elfogadásáig átmeneti kormányrendeletekkel kellene csökkenteni a természetvédelem területén jelentkező problémákat. De ezek a rendeletek is csak akkor érnek valamit, ha egy jó koncepció eredményeként arra támaszkodva jönnek létre, nem pedig öletszerűen. Sajnos a természetvédelem épp úgy, mint a környezetvédelem, sodródik az eseményekkel, illetve más tárcák, intézmények elért eredményei után kullog, s nem integráló szerepét tölti be ahogy azt a környezetvédelmi miniszter ígérte beiktatásakor. Sem a környezetvédelmi, sem a természetvédelmi törvény nem került még a törvényhozók elé. Ez év második felében tervezik tárgyalni a parlament a környezetvédelmi törvényt. Ismerve a parlamenti munka stílusát és sebességét, valószínűleg idén nem lesz környezetvédelmi törvényünk. Így természetvédelmi sem. Elle ben sorra születnek az olyan törvények, amelyek mélyen érintik a természetvédelem érdekeit. Ezekben a törvényekben szinte véletlenszerűen kerülnek olyan részek, melyek szem előtt tartják a természetvédelem érdekeit. A kárpótlási törvény a természetvédelmi területek mintegy felét érinti. Ha az OTVH helyettes államtitkárának kemény kiállása elmarad, egy szó sem esik a törvényben.

az érintett természetvédelmi területekről.

A helyhatóságok hatásköri törvénye az önkormányzatokat a helyi védettségű természetvédelmi értékek megőrzésével, kezelésével bizza meg. / 880 terület=34.720 ha / Az érintett önkormányzatok legtöbbje se szakemberrel, se pénzzel nem rendelkezik ehhez a feladathoz.

A szövetkezeti átalakulási törvény dícséretes módon lehetőséget ad arra, hogy a természetvédelmi területek a természetvédelmi hatóság tulajdonába kerüljenek. /a területek mintegy 80 %-a/ E tulajdonváltás vagy kártalanítás, vagy megfelelő csereföld adásával mehet végbe. Az ország gazdasági helyzetét ismerve könnyen belátható, hogy a pénzbeni kártalanítás nem járható út. Marad tehát a csereföld. Erre a célra alkalmas földterületek az állami gazdaságoknál állnának rendelkezésre. Mivel az állami gazdaságok privatizációja javában zajlik és nincs olyan rendelet, mely a megfelelő mennyiségű földterületet visszatartana, valószínűleg ilyen módon se lesz végrehajtható e önmagában jó intézkedés. Nem, hogy nincs ilyen földterületeket visszatartó rendelet, de annak ellenére, hogy az állami gazdaságok privatizációja már régóta folyik, csak a napokban / febr. 23./ került a parlament elé az az intézkedés, mely felfüggeszti az említett gazdaságok tulajdonában levő természetvédelmi területek privatizációját.

Mind ezek után kíváncsian tekintek a jövőbe, és remélem valami változni fog. Ez azt hiszem mindannyiunk érdeke.

Krnács György

FIGYELEM ! FIGYELEM ! FIGYELEM ! FIGYELEM ! FIGYELEM !

1992, március 11-én 17³⁰-kor előadással egybekötött nyilvános ülés lesz. Az ülés helye : Narancs klub /FIDESZ IRODA/ Viktor Hugó u. Kármán Balázs és Puskás Sándor természetfotósok vetítenek legjobb felvételeikből.

Mindenkit szeretettel várunk !

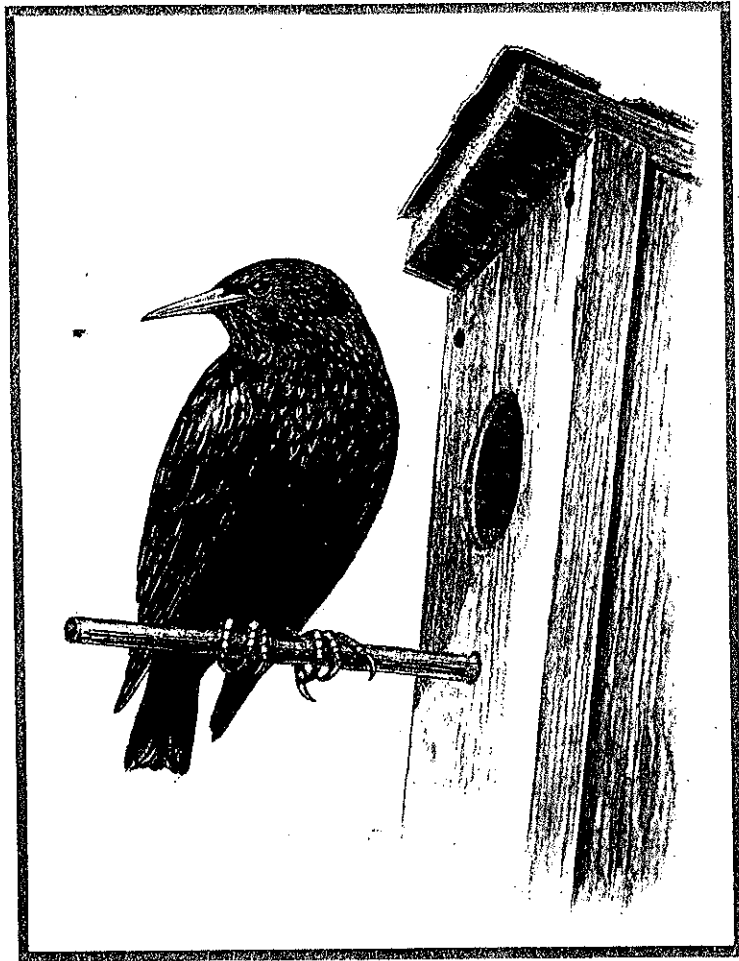
A fehér gólyáról

E jól ismert madár beköltözött az emberi településekre, kéményekre majd a villanyoszlopokra, otthagya eredeti fészkelőhelyeit a sziklákat és a fákat. Ezzel azonban sok problémát is okoz: ledőlt kémények, leszakadt villamos vezetékek, zárlatok írhatók számlájára. De ezek a balesetek ugyanolyan kellemetlenek a gólyáknak is! A másik veszélyforrás számukra a táplálkozó területek eltűnése, megváltozása a mezőgazdasági művelés miatt. A gólyák védelme érdekében van tehát tennivaló bőven. Éppen ezért Helyi Csoportunk is be szeretne indítani egy gólyavédelmi programot Csongrád megyében. Az első év feladata a megyében lévő összes gólyafészek /lakott és lakatlan/ megkeresése, feltérképezése. Kellő számú segítő jelentkezése esetén a fészkelés sikerességének vizsgálata is jó lenne! A továbbiakban évenként szeretnénk végigjárni az ismert fészkeket költési időszakban, kétévenként pedig ismételt megye-bejárás kellene az esetleges új fészkek megkeresésére. Végző soron - a kapott adatok segítségével - a veszélyeztetett helyeken lakó gólyák áttelepíthetők lennének a sokkal veszélytelenebb különálló /nem hálózati/ oszlopokra. Fontos eredmény lenne, hogy adataink sem lennének annyira hézagosak erről a fajról. SEGÍTŐKET KERESSEK! A fentebb leírt fészkkeresésre várom tagtársaim jelentkezését. Aki vállalja egy-egy község határ bejárását, kérem írjon nekem vagy keressen meg a HCs össze-jövedelein /szerdánként 18-20^h, Belvárosi Klub, Madách u./.

A felmérést április-május folyamán kellene elvégezni. AKI GÓLYAFÉSZKEKRŐL TUD bárhol a megye területén, kérem írja meg címre a fészek pontos helyét és jellemző adatait /mire épült, hány m magasán, lakott-e stb./, hiszen lehet, hogy éppen ez a fészek kerül el a felmérők figyelmét. Mivel ez az év az országos gólya-felmérés éve is, a fészek adatait a gólya-felmérő lapon is fel lehet jegyezni, melyet a HCs-nél lehet beszerezni. Várom a jelentkezőket

Lovászi Péter 6723 Szeged, Csongrádi sgt. 69/B

Tel.: 62/26-448

Star Sturnus vulgaris